శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

మహర్షి వేదవ్యాసప్రణీతం శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ఏకాదశస్కంధే ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

ఓం నమో భగవతే వాసుదేవాయ

శ్రీమద్భాగవతమహాపురాణం

॥ ఏకాదశస్కంధే ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీభగవానువాచ
యో విద్యాశ్రుతసంపన్న ఆత్మవాన్ నానుమానికః।
మాయామాత్రమిదం జ్ఞాత్వా జ్ఞానం చ మయి సన్న్యసేత్ ॥ **1** ॥

జ్ఞానినస్త్వహమేవేష్టః స్వార్థో హేతుశ్చ సమ్మతః।
స్వర్గశ్చైవాపవర్గశ్చ నాన్యోఽర్థో మదృతే ప్రియః ॥ **2** ॥

జ్ఞానవిజ్ఞానసంసిద్ధాః పదం శ్రేష్ఠం విదుర్మమ।
జ్ఞానీ ప్రియతమోఽతో మే జ్ఞానేనాసౌ బిభర్తి మాం ॥ **3** ॥

తపస్తీర్థం జపో దానం పవిత్రాణీతరాణి చ।
నాలం కుర్వంతి తాం సిద్ధిం యా జ్ఞానకలయా కృతా ॥ **4** ॥

తస్మాజ్జ్ఞానేన సహితం జ్ఞాత్వా స్వాత్మానముద్ధవ।
జ్ఞానవిజ్ఞానసంపన్నో భజ మాం భక్తిభావితః ॥ **5** ॥

జ్ఞానవిజ్ఞానయజ్ఞేన మామిష్ట్వాఽఽత్మానమాత్మని।
సర్వయజ్ఞపతిం మాం వై సంసిద్ధిం మునయోఽగమన్ ॥ **6** ॥

త్వయ్యుద్ధవాశ్రయతి యస్త్రివిధో వికారో
మాయాంతరాఽఽపతతి నాద్యపవర్గయోర్యత్।

జన్మాదయోఽస్య యదమీ తవ తస్య కిం స్యు -
రాద్యంతయోర్యదసతోఽస్తి తదేవ మధ్యే ॥ **7** ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ
జ్ఞానం విశుద్ధం విపులం యథైత -
ద్వైరాగ్యవిజ్ఞానయుతం పురాణం ।
ఆఖ్యాహి విశ్వేశ్వర విశ్వమూర్తే
త్వద్భక్తియోగం చ మహద్విమృగ్యం ॥ **8** ॥

తాపత్రయేణాభిహతస్య ఘోరే
సంతప్యమానస్య భవాధ్వనీశ ।
పశ్యామి నాన్యచ్ఛరణం తవాంఘ్రి -
ద్వంద్వాతపత్రాదమృతాభివర్షాత్ ॥ **9** ॥

దష్టం జనం సంపతితం బిలేఽస్మిన్
కాలాహినా క్షుద్రసుఖోరుతర్షం ।
సముద్ధరైనం కృపయాఽఽపవర్గ్యై -
ర్వచోభిరాసించ మహానుభావ ॥ **10** ॥

శ్రీభగవానువాచ
ఇత్థమేతత్ పురా రాజా భీష్మం ధర్మభృతాం వరం ।
అజాతశత్రుః పప్రచ్ఛ సర్వేషాం నోఽనుశృణ్వతాం ॥ **11** ॥

నివృత్తే భారతే యుద్ధే సుహృన్నిధనవిహ్వలః ।
శ్రుత్వా ధర్మాన్ బహూన్ పశ్చాన్మోక్షధర్మానపృచ్ఛత ॥ **12** ॥

తానహం తేఽభిధాస్యామి దేవవ్రతముఖాచ్ఛ్రుతాన్ ।
జ్ఞానవైరాగ్యవిజ్ఞానశ్రద్ధాభక్త్యుపబృంహితాన్ ॥ **13** ॥

నవైకాదశ పంచ త్రీన్ భావాన్ భూతేషు యేన వై।
ఈక్షేతాథైకమప్యేషు తజ్జ్ఞానం మమ నిశ్చితం ॥ **14** ॥

ఏతదేవ హి విజ్ఞానం న తథైకేన యేన యత్।
స్థిత్యుత్పత్త్యప్యయాన్ పశ్యేద్ భావానాం త్రిగుణాత్మనాం ॥ **15** ॥

ఆదావంతే చ మధ్యే చ సృజ్యాత్ సృజ్యం యదన్వియాత్।
పునస్తత్ప్రతిసంక్రామే యచ్ఛిష్యేత తదేవ సత్ ॥ **16** ॥

శ్రుతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమనుమానం చతుష్టయం।
ప్రమాణేష్వనవస్థానాద్ వికల్పాత్ స విరజ్యతే ॥ **17** ॥

కర్మణాం పరిణామిత్వాదావిరించాదమంగలం।
విపశ్చిన్నశ్వరం పశ్యేదదృష్టమపి దృష్టవత్ ॥ **18** ॥

భక్తియోగః పురైవోక్తః ప్రీయమాణాయ తేఽనఘ।
పునశ్చ కథయిష్యామి మద్భక్తేః కారణం పరం ॥ **19** ॥

శ్రద్ధామృతకథాయాం మే శశ్వన్మదనుకీర్తనం।
పరినిష్ఠా చ పూజాయాం స్తుతిభిః స్తవనం మమ ॥ **20** ॥

ఆదరః పరిచర్యాయాం సర్వాంగైరభివందనం।
మద్భక్తపూజాభ్యధికా సర్వభూతేషు మన్మతిః ॥ **21** ॥

మదర్థేష్వంగచేష్టా చ వచసా మద్గుణేరణం।
మయ్యర్పణం చ మనసః సర్వకామవివర్జనం ॥ **22** ॥

మదర్థేఽర్థపరిత్యాగో భోగస్య చ సుఖస్య చ।
ఇష్టం దత్తం హుతం జప్తం మదర్థం యద్ వ్రతం తపః ॥ **23** ॥

ఏవం ధర్మైర్మనుష్యాణాముద్ధవాత్మనివేదినాం।
మయి సంజాయతే భక్తిః కోఽన్యోఽర్థోఽస్యావశిష్యతే ॥ **24** ॥

యదాఽఽత్మన్యర్పితం చిత్తం శాంతం సత్త్వోపబృంహితం।
ధర్మం జ్ఞానం సవైరాగ్యమైశ్వర్యం చాభిపద్యతే ॥ **25** ॥

యదర్పితం తద్ వికల్పే ఇంద్రియైః పరిధావతి।
రజస్వలం చాసన్నిష్ఠం చిత్తం విద్ధి విపర్యయం ॥ **26** ॥

ధర్మో మద్భక్తికృత్ ప్రోక్తో జ్ఞానం చైకాత్మ్యదర్శనం।
గుణేష్వసంగో వైరాగ్యమైశ్వర్యం చాణిమాదయః ॥ **27** ॥

ఉద్ధవ ఉవాచ
యమః కతివిధః ప్రోక్తో నియమో వారికర్శన।
కః శమః కో దమః కృష్ణ కా తితిక్షా ధృతిః ప్రభో ॥ **28** ॥

కిం దానం కిం తపః శౌర్యం కిం సత్యమృతముచ్యతే।
కస్త్యాగః కిం ధనం చేష్టం కో యజ్ఞః కా చ దక్షిణా ॥ **29** ॥

పుంసః కింస్విద్ బలం శ్రీమన్ భగో లాభశ్చ కేశవ।
కా విద్యా హ్రీః పరా కా శ్రీః కిం సుఖం దుఃఖమేవ చ ॥ **30** ॥

కః పండితః కశ్చ మూర్ఖః కః పంథా ఉత్పథశ్చ కః।
కః స్వర్గో నరకః కః స్విత్ కో బంధురుత కిం గృహం ॥ **31** ॥

క ఆఢ్యః కో దరిద్రో వా కృపణః కః క ఈశ్వరః।
ఏతాన్ ప్రశ్నాన్ మమ బ్రూహి విపరీతాంశ్చ సత్పతే ॥ **32** ॥

శ్రీభగవానువాచ
అహింసా సత్యమస్తేయమసంగో హ్రీరసంచయః।
ఆస్తిక్యం బ్రహ్మచర్యం చ మౌనం స్థైర్యం క్షమాభయం ॥ **33** ॥

శౌచం జపస్తపో హోమః శ్రద్ధాఽఽతిథ్యం మదర్చనం।
తీర్థాటనం పరార్థేహా తుష్టిరాచార్యసేవనం ॥ **34** ॥

ఏతే యమాః సనియమా ఉభయోర్ద్వాదశ స్మృతాః।
పుంసాముపాసితాస్తాత యథాకామం దుహంతి హి ॥ **35** ॥

శమో మన్నిష్ఠతా బుద్ధేర్దమ ఇంద్రియసంయమః।
తితిక్షా దుఃఖసంమర్షో జిహ్వోపస్థజయో ధృతిః ॥ **36** ॥

దండన్యాసః పరం దానం కామత్యాగస్తపః స్మృతం।
స్వభావవిజయః శౌర్యం సత్యం చ సమదర్శనం ॥ **37** ॥

ఋతం చ సూనృతా వాణీ కవిభిః పరికీర్తితా।
కర్మస్వసంగమః శౌచం త్యాగః సన్న్యాస ఉచ్యతే ॥ **38** ॥

ధర్మ ఇష్టం ధనం నౄణాం యజ్ఞోఽహం భగవత్తమః।
దక్షిణా జ్ఞానసందేశః ప్రాణాయామః పరం బలం ॥ **39** ॥

భగో మ ఐశ్వరో భావో లాభో మద్భక్తిరుత్తమః।
విద్యాఽఽత్మని భిదాబాధో జుగుప్సా హ్రీరకర్మసు ॥ **40** ॥

శ్రీర్గుణా నైరపేక్ష్యాద్యాః సుఖం దుఃఖసుఖాత్యయః।
దుఃఖం కామసుఖాపేక్షా పండితో బంధమోక్షవిత్ ॥ **41** ॥

మూర్ఖో దేహాద్యహంబుద్ధిః పంథా మన్నిగమః స్మృతః।
ఉత్పథశ్చిత్తవిక్షేపః స్వర్గః సత్త్వగుణోదయః ॥ **42** ॥

నరకస్తమ ఉన్నాహో బంధుర్గురురహం సఖే।
గృహం శరీరం మానుష్యం గుణాఢ్యో హ్యాఢ్య ఉచ్యతే ॥ **43** ॥

దరిద్రో యస్త్వసంతుష్టః కృపణో యోఽజితేంద్రియః।
గుణేష్వసక్తధీరీశో గుణసంగో విపర్యయః ॥ **44** ॥

ఏత ఉద్ధవ తే ప్రశ్నాః సర్వే సాధు నిరూపితాః।
కిం వర్ణితేన బహునా లక్షణం గుణదోషయోః।
గుణదోషదృశిర్దోషో గుణస్తూభయవర్జితః ॥ **45** ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్భాగవతే మహాపురాణే పారమహంస్యాం
సంహితాయాం ఏకాదశస్కంధే ఏకోనవింశోఽధ్యాయః ॥